

[spolu]

ČASOPIS ORGANIZÁCIE NA POMOC
OBETIAM TRESTNÝCH ČINOV

III. ročník, číslo: 4/2008
NEPREDAJNÉ!

Vychádza s finančnou podporou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

[Obete nemajú svoju bolesť napísanú na čele.]
[Pomôžte nám pomáhať!]

OBETE TRESTNÝCH ČINOV POTREBUJÚ UZNANIE, OCHRANU, INFORMÁCIE, ODŠKODNENIE

Na dohodu treba troch

Rozhovor s Mgr. Petrom Serinom o mediácii

Ste advokát a pracujete aj ako mediátor. V akej oblasti?

Mediácia je v slovenskom právnom poriadku prijatá v dvoch rovinách - v civilnoprávnom konaní, tou sa zaoberám ja. Mediácia v trestnom konaní je čisto vecou štátu a vykonávajú ju mediáční a probační úradníci. Tí by mali najmä v trestnom konaní vplývať na páchatela a obeť, aby medzi nimi došlo k zmiernu.

Ako sa u nás využíva mediácia v civilnom práve? Aké máte skúsenosti?

Dá sa ňou riešiť široký okruh problémov, veci zmluvného práva, susedských vzťahov. Na Slovensku sa žiaľ využíva veľmi málo. Súvisí to ale vždy s potrebou ľudí chcieť sa dohodnúť. A u nás, na Slovensku, nie je atmosféra taká, že by sme sa chceli dohodnúť, aby sme nemuseli ísť na súd.

Kedy nastáva prípad, keď sa mediácia využiť nedá?

Vtedy, keď podľa zákona ide o istý okruh vecí. Mediáciou sa napríklad nedá rozviešť. Dá sa však využiť v prípadoch riešenia styku rodiča s deťmi, pri určení a vymáhaní výživného pre deti po rozvoде, a pod. Vždy však ide o to, či sa proti sebe stojace strany dohodnú. Ide to vtedy, keď sa chcú dohodnúť, len nie sú toho schopné. Ak sa dohodnúť nevedia, nie sú schopní sa navzájom ani počúvať a nedokážu to bez tretej osoby, bez autority, vtedy je tam priestor pre mediátora. On bude tým katalyzátorom, ktorý sa bude snažiť nasmerovať ich k dohode. Na Slovensku sú však často ľudia nastavení tak, že nechcú uhnúť ani o krok od tvrdenia o svojej pravde, majú ju len oni - vtedy je to problém.

Stáva sa, že ľudia sa rozhodnú svoj spor riešiť cez mediátora a potom zistia, že ani tak nie sú schopní dohodnúť sa?

Stane sa, že ani mediátorovi sa nepodarí základná vec, a to uspieť pri tom, aby sa začali spolu rozprávať, hoci aj jeho prostredníctvom. Keď si uvedomia, že pri mediácii nepôjde o ich víťazstvo, nechcú to, nevedia si to predstaviť. U nás je to tradícia, ľudia si nedôverujú a bez súdnej intervencie nie sú schopní dohodnúť sa. Ale postupne sa to už trochu začína meniť. Sú ľudia, ktorí sú otvorení, a rozhodnú sa, že sa pozrú na svoju situáciu z iného uhla pohľadu. Poznám prípady, keď sa ľudia nevedeli sami dohodnúť aj šesť rokov a zvolili si mediáciu a dohodli sa. A aj takých, ktorí sa súdili roky a nakoniec sa podarilo dôjsť k priaznivému výsledku práve prostredníctvom mediátora.

Mediácia je teda výhodnejšia aj rýchlejšia. Aj lacnejšia?

Oproti súdnym sporom určite. Je to proces, kde sa dve strany a môže ich byť aj viac - stretnú a mediátor ich vedie k dialógu. Je na nich, ako často sa chcú stretávať. Niekedy sa dá dohodnúť za mesiac, inokedy aj za týždeň, ba aj za deň. Stáva sa, že jedna strana to cestou dohody riešiť chce za každú cenu, druhá nie, vtedy im neostáva iné, len sa obrátiť na súd. To býva vtedy, ak nie je jedna zo strán ochotná pristúpiť na argumenty druhej strany.

Cieľom mediácie je dohoda, pri ktorej sú obaja víťazi. Každý niečo dostane, minimálne to, čo je schopný akceptovať. V súdnom spore vždy jeden vyhrá a druhý prehrá, nie je možné, aby vyhrali obaja.

Pri mediácii sa strany dohodnú a obnovuje sa medzi nimi dô-

vera. A môžu v budúcnosti vzťahy medzi oboma stranami fungovať, to je veľmi veľa, o to vždy stojí za to stáť. Po súdnom spore už ťažko možno napraviť nefungujúce vzťahy. Aj za mediáciu sa samozrejme platia poplatky, tie sú však rádovo nižšie ako poplatky súdne. Súdny spor trvá rok až rok a pol.

Ako prebiehajú také stretnutia, rokovania? Musia byť prítomné pri formovaní dohody?

To závisí od konkrétneho prípadu. Môžeme sa stretávať všetci traja. Niekedy sa strany dohodnú, že sa budú stretávať jednotlivito iba s mediátorom a ten bude tlmočiť návrhy, otázky i odpovede. Povedia mediátorovi, že sa nechcú navzájom vidieť, len nech on s vecou pohne a dovedie ju k úspešnému koncu.

Aké sú najbežnejšie spory?

Väčšinou spory majetkové.

Aj susedské? O tých sa hovorilo, že sa riešiť nedajú. Darí sa to mediátorom?

Susedské spory sa dajú riešiť len vtedy, keď obe strany majú záujem spor ukončiť. Mediácia nie je samospasiteľná, nie je to inštitút, ktorý vyrieši všetko. Nevýhodou mediácie je, že naplno závisí od oboch strán. Ony musia byť aktívne, musia vedieť čo chcú, musia mať predstavu o možnostiach výsledku. Keď sa predstava jednej strany skonfrontuje s predstavou druhej strany, obe by mali byť schopné svoj návrh na riešenie skorigovať. Mediátor, keďže nie je sudca, im nemôže povedať, v tomto máte pravdu vy a v tomto zas pravdu nemáte a odteraz to bude takto. On in len pomáha, ponúka témy, ukazuje im možnosť vidieť problém z inej strany, vedie diskusiu, ale nepovie, tak dosť, už som to rozhodol a bude to takto. Tie strany sa musia samy rozhodnúť. Obaja protivníci musia byť aktívni, ak to nechcú, nedokážu, mediácia nebude úspešná.

Riešite aj veci v oblasti dedičstva?

Všetko, čo náš právny poriadok umožňuje riešiť dohodou sa dá riešiť mediáciou. Keď sa strany dohodnú, že budú navzájom rešpektovať návrhy jednej strany, je to v poriadku.

Ako funguje mediátor v oblasti trestných činov?

V tejto oblasti práva máme nedostatky. Pri trestnom konaní sa vzťahy medzi oboma stranami dostávajú často až k túžbe po pomste alebo k úplnej rezignácii a podobne. Úlohou mediátora by mohlo byť pomôcť situáciu zmierniť, napríklad, aby obeť necítila nenávisť voči páchatelovi. Ale naše trestné právo vôbec nie je nastavené tak, aby sa strany pri niektorých trestných činoch - ktoré nie sú až také závažné, alebo ktoré nemajú najprísnejšie sadzby - obeť nebála páchatela a páchatel by pochopil že obeť má svoje práva. Lebo asi to malo byť obsahom práce úradného mediátora. Len sa akosi nenaplnil.

A využíva sa vôbec?

Pokiaľ viem, tak ani nie. Z mojej praxe, aj z tých trestných vecí, ktoré robím ako advokát, som sa ešte nestretol s tým, aby som videl nejakého mediátora pri súdnom konaní.

Podľa mňa by však priestor mal najmä v priestupkovom konaní. Je veľa vecí, ktoré nie sú trestným činom, lebo nespĺňajú kritériá, ale spôsobujú narušenie medziludských, susedských vzťahov. Sú priestupkami, len u nás sú odsunuté na druhú kolaj. To by mohol byť priestor pre mediátora, ktorý by spory pri spolunažívaní vedel posunúť k výsledku lepšie ako úradník na miestnom úrade. Susedia si robia napriek, nikomu sa fyzicky neublížuje, vec sa nepoškodí tak, aby to mohol byť trestný čin. Ale ľudia si ubližujú a často sa kruto psychicky ničia. Často sa stáva, že si ľudia robia peklo zo života. V priestupkovom konaní to úrad zafažuje. Preto by sa tam uplatnil človek, ktorý vie viesť dialóg, vie pracovať s ľuďmi, pozná zákony.

Asi by nebolo od vecí navrhnúť vytvoriť zákonný priestor pre mediátora práve v tejto oblasti. Kto by to mohol urobiť?

Ktokoľvek. Je to však v prvom rade asi úloha ministerstva spravodlivosti. Ale to určite nie je pre toto ministerstvo prioritou. Žiadalo by si to pokračovať v reforme trestného práva. Začalo sa, nebolo to zlé, ale nešlo sa ďalej. V trestnom konaní je poškodený stále vo zvláštnom postavení. Je obeťou, ale v trestnom konaní ako taký vystupuje ako svedok a má práva presne také ako ktorýkoľvek iný svedok. A ešte vystupuje ako poškodený, ak mu niekto spôsobil škodu. Trestný zákon nie je o ňom, je o páchatelovi. Poškodenému sa to stalo, jemu bola spôsobená ujma, krivda, jeho ľudská dôstojnosť bola dotknutá, ale náš trestný poriadok to vôbec nezaujíma. Nášmu trestnému poriadku je to úplne jedno, zaujíma sa o to, aby štát potrestal páchatela za to,

že porušil zákon a ak obeť vyčíslí nejakú škodu, nech ju vyčíslí, súd mu ju prizná. Ale obeť pre náš trestný poriadok vôbec nie je zaujímavá. Trestný zákon a trestný poriadok je len o páchateloch a o štáte. Netvrdím, že je to zle, možno že to ani inakšie nemôže byť, ale vidím veľký priestor na reformy tam, kde je možné posilniť postavenie obeť a viac ju vtiahnuť do trestného konania. Súd by mal zohľadňovať aj to, ako sa celá vec dotkla poškodeného. Niekoľko trestný čin zasiahne katastrofálne a zničí mu to celý život, iný to dokáže uniesť. Obete nepotrebujú veľa, iba to, aby súd aj ich emocionálnu zložku vzal do úvahy. Nehľadí sa na to, že obeť môže byť otrasená, že môže mať psychické problémy, to nikoho nezaujíma, „to je jej problém“. Dá sa to povedať aj tak, že v súčasných podmienkach je poškodený pred súdom len na to, aby povedal, čo sa stalo a potom nech už radšej ide preč a nech neotravuje. Žiaľ, často je to tak.

Zhovárala sa Kveta Škvarková

Content: *The author, working as a mediator in the area of civil law, states, that mediation in SR is not used sufficiently although it is less expensive and significantly shorter than the legal proceedings. However, mediation settles disputes, it does not define the winner and the loser, and both sides are winning. It may be the mentality of people which pushes them to reach their truth in legal way and to win the dispute. The author is critical to the insufficient use of mediation in legal proceedings, competencies of which are exclusively with the state.*

Zmierenie je viac ako trest

PhDr. Jana Šípošová, CSc.

Od začiatku činnosti poradne a neskôr občianskeho združenia Pomoc obetiam násilia pri všetkých príležitostiach zdôrazňujeme, že postavenie páchatelov v trestnom konaní je silnejšie, než je postavenie obeť (poškodených). Jasne a konkrétne to vyjadril aj Mgr. Peter Serina v predchádzajúcom rozhovore. Poškodený má oveľa menej práv a veľmi výrazný rozdiel je aj v tom, že (pri určitých trestných činoch) páchatelovi pridelia obhajcu ex offio, aby pri procesoch a úkonoch trestného konania niekto dohliadal na to, aby jeho práva neboli porušené. Ak by sa tak stalo, jestvujú mechanizmy, ktoré majú slúžiť na nápravu.

Celkom inak je to u poškodených – obeť. Pri výpovedi na polícii dostanú písomné poučenie a ako hovorí Dr. Stiffel, predpokladá sa, že vedia čítať a že poučenie si môžu zobrať domov. Nechcem na tomto mieste dokazovať a ukazovať, ako funguje ľudská psychika – pamäť, pozornosť, sústredenie, pochopenie a čo všetko hrá úlohu v tom, čo a ako človek pochopí, zapamätá si a aplikuje. Z našej 12-ročnej praxe vieme, že veľmi často si obeť po prežitej traume neuvedomujú o čo ide a čo majú robiť. Stane sa, že nám poškodení zatelefonojú na základe policajného poučenia o pol roka aj o rok, keď už prepásli dôležité termíny a bez pomoci sa doslova pretĺkali trestným konaním s ďalšími dopadmi na ich už aj tak narušené duševné zdravie. Preto sa snažíme zviditeľňovať naše služby, aby sme mohli pomôcť a pomáhať čím skôr, pred, počas a aj po skončení trestného konania.

Medzi základné štandardy služieb obetiam patrí zásada, že

služby pre obeť sa nevyjadrujú k trestom pre páchatela v nijakom ohľade. Preto nie je až tak významné, že poškodení podľa nášho trestného zákona nemajú právo odvolávať sa proti výške trestu. Vychádzame z toho, že zo subjektívneho pohľadu obeť nikdy nijaký trest nie je dostatočný, aby odčinil to, čo sa im stalo. Oveľa viac, ako trest pre páchatela, by mala byť dôležitá snaha o nápravu toho, čo sa mu stalo. Táto filozofia je základom restoratívnej (nápravnej) justície, ktorej prioritou má byť náprava krivdy a zotavenie obeť.

Jedným z prostriedkov má byť snaha o odškodnenie a náhradu škody a to ako od páchatela, tak aj od štátu. Druhým a možno ešte dôležitejším je zmierenie, resp. uznanie viny a odpustenie. Psychologicky má veľký význam nielen pre obeť, ale aj pre páchatela.

Zo skúseností vieme, ako obeť závažných trestných činov, alebo ich pozostalí, celé mesiace žijú nielen v žiali, ale aj v napätí a očakávaní, že spravodlivé odsúdenie páchatela bude bodkou za tou strašnou duševnou trýznou, ktorú prežívajú. Obyčajne nasleduje šok, ktorý niektorí formulujú ako nepomer medzi závažnosťou trestného činu a výškou trestu meranou rokmi odňatia slobody. Viacerí hovoria „oko za oko, zub za zub“. Ale vlastne iba preto, lebo vykonať by to nemuseli oni, ale anonymný kat. A nemajú ako vedieť, či by sa im po vykonaní rozsudku smrti nad páchatelom naozaj ulavilo. Pritom všetko je subjektívne – rôzni ľudia rôzne prežívajú bôľ (obeť, pozostalí) ale aj vinu (páchatelia).

Preto by cieľom malo byť, aby páchateľ uznal svoju vinu tak, aby poškodený cítil uznanie. A aby obeť mohli vyjadriť, čo cítia a dostať k tomu spätnú väzbu. To v našom súdnictve zatiaľ veľmi nevidíme.

Východiskom pre konkrétne programy restoratívnej justície sú najmä Deklarácia OSN o aplikovaní programov restoratívnej justície v trestných veciach a Odporúčanie Rady Európy (99)19 o mediácii v trestných veciach. Touto problematikou sa zaoberalo aj Európske fórum služieb obetiam (teraz Victim Support Europe), ktoré v roku 2005 vydalo vyhlásenie o postavení obetí v procese mediácie (*Statement on the position of the victim within the process of mediation. The European Forum for Victim Services, May 2005*).

Mediácia v trestných prípadoch je popísaná ako proces, v ktorom obeť a páchateľ komunikujú za pomoci nezávislej tretej strany a to buď priamo tvárou v tvár, alebo nepriamo prostredníctvom mediátora, čo umožňuje obeť vyjadriť ich potreby a pocity a páchateľom umožňuje prijať zodpovednosť za to, čo spôsobili a urobiť to, čo vyplýva z tejto zodpovednosti.

Musí byť jasné, že mediácia medzi obeťou a páchateľom v prípade trestných činov je odlišná od podobných procesov mediácie v iných oblastiach života. Jedným z viditeľných rozdielov je, že v prípade trestných činov páchateľ neporušil len individuálne práva obeť, ale porušil tiež právny poriadok určený na ochranu spoločnosti vo všeobecnosti. Preto proces mediácie musí zahŕňať páchateľovo prijatie zodpovednosti za jeho čin a uznanie následkov trestného činu pre obeť. Tiež nemožno nebrať na vedomie spoločenskú zodpovednosť. Na druhej strane obeť má zo strany spoločnosti právo na uznanie a ochranu svojho postavenie ako obeť trestného činu.

Možný dopad procesu mediácie

Treba brať na vedomie, že mediácia je veľmi silný proces, ktorý môže byť veľkým prínosom pre všetky zúčastnené strany. Môže však tiež poškodiť, a to najmä vtedy, keď mediátor nebol dostatočne vyškolený.

Potenciálne pozitíva mediácie zahŕňajú obnovenie autonómie a dôstojnosti obeť. Účasť a angažovanie sa obeť môžu zabrániť pocitom odcudzenia, ktoré sa bežne vyskytujú v procese tradičného trestného konania. Obeť má príležitosť žiadať informácie od páchateľa, čo by inak nebolo možné a má možnosť požadovať náhradu škody. Mnoho obeť oceňuje príležitosť hovoriť o svojej skúsenosti s trestným činom a pomoc pri dosiahnutí konštruktívneho východiska z ich negatívnej skúsenosti. Zároveň sa vlastne zúčastňuje na pomoci páchateľovi, aby sa v budúcnosti vyvaroval možných trestných činov a to môže obeť pomáhať pri obnovení jej osobnej integrity.

Treba však zmieniť aj riziká. Obeť majú po trestnom čine mnoho potrieb, ale túžba stretnúť sa s páchateľom je zriedkavou prioritou pre väčšinu obeť trestných činov. Pozvanie na stretnutie s páchateľom je výrazným zásahom, ktorý by mohol na obeť klásť nežiaducu zodpovednosť. Obeť, ktoré mediáciu odmietnu, môžu mať pocity viny, nespôsobilosti alebo strachu z následkov. Súhlasom s účasťou v mediácii môžu taktiež vyvolať očakávania, ktoré im môžu ublížiť, ak neboli dosiahnuté želané výsledky. Pri zvažovaní vhodnosti prítomnosti páchateľa sa musí brať ohľad na záujmy obeť.

V každom prípade, v ktorom sa mediácia zvažuje, treba po-

tenciálny prospech konfrontovať s možnými rizikami. Treba zvažovať mnohé premenné:

- Načasovanie ponuky mediácie a momentu, v ktorom k nej má dôjsť v procese zotavovania obeť, bude mať významný dopad na reakcie obeť. Preto mediácia môže byť vhodnejšia v prípadoch menších útokov alebo majetkových trestných činov, než v prípadoch vážnych násilných trestných činov.
- Mediácia aj pri závažných trestných činoch nie je vylúčená, je však vhodné ju realizovať po uzavretí trestného konania, vrátane času výkonu trestu.
- Každý predchádzajúci vzťah medzi obeťou a páchateľom môže mať takisto vplyv na proces mediácie. Ak ide o blízky osobný vzťah medzi obeťou a páchateľom, musí sa postupovať mimoriadne citlivo pri výbere prípadov a adekvátnej príprave všetkých účastníkov na mediáciu. Mediátori pracujúci s týmito prípadmi musia mať špeciálnu prípravu. Vo všeobecnosti sa neodporúča využívanie mediácie pri domácom násilí.
- Na proces mediácie majú vplyv aj osobnostné charakteristiky obeť, vrátane jej predchádzajúcich skúseností s trestným činom, všetky ďalšie faktory, ktoré majú vplyv na pocit osobnej životnej pohody a jej úspechy alebo neúspechy pri zvládaní predošlých životných kríz. Dostupnosť podpory a blízke vzťahy môžu mať tiež vplyv na priebeh mediácie.
- Mediácia medzi obeťami a páchateľmi závisí od určitého spoločného základu v zmysle základných potrieb a hodnôt. Do úvahy sa musia brať rozdiely medzi obeťami a páchateľmi, čo sa týka zdravia, veku, rasy atď. Ak boli mediátori riadne vyškolení, musí im to byť zrejme. V každom prípade cieľom musí byť maximalizovať možnosť prospechu pre každú stranu a minimalizovať každé možné riziko, osobitne pre obeť.
- Vo všetkých prípadoch musia byť obeť informované o dostupnosti nezávislých služieb obeťami a musí im byť sprostredkovaný kontakt na takéto služby.
- Rovnako, ako má byť obeť daná možnosť rozhodnutia prijať alebo odmietnuť priamu (zoči-voči) mediáciu, mala by byť obeť, ktoré nechcú prísť do kontaktu s páchateľom, daná jasná a slobodná možnosť voľby na mediáciu prostredníctvom mediátora.
- Ak sa obeť rozhodne prijať pozvanie na stretnutie s páchateľom, musí jej byť pred stretnutím poskytnutý primeraný čas na prípravu. Musí dostať úplné informácie o plánovanom postupe, o všetkých otázkach a o všetkých záležitostiach, ktoré sa budú preberať. Obeť by malo byť ponúknuté viac ako jedno stretnutie, aby mala čas porozmýšľať o prijatých informáciách.
- Obeť, ktoré absolvovali mediáciu, by mali byť priebežne informované o konaní páchateľa vzhľadom na podmienky dohody. Mali by dostať jasné informácie o spôsobe kontroly plnenia každej dohody dosiahnutej počas mediácie. Osobitne by mali vedieť, ako sa bude nakladať s každým porušením dohody, vrátane opatrení, ktoré budú následne prijaté.

Prvá mediácia medzi obeťami a páchateľmi trestných činov sa uskutočnila v roku 1970 v Kanade, neskôr sa začala používať v USA, v súčasnosti sa využíva vo viacerých západoeurópskych krajinách. Pokiaľ by sme chceli využívať tento inštitút aj v prípadoch násilných trestných činov, určite by sme to nemali robiť bez dôkladného výberu a špeciálnej systematickej prípravy mediátorov.

V súvislosti s mediáciou majú obeť trestných činov právo na:

- uznanie svojho statusu obeť zo strany spoločnosti a ochranu svojho postavenia
- úplné informovanie o procese mediácie a možných výsledkoch, ako aj na informácie o spôsoboch kontroly plnenia každej dohody, dosiahnutej počas mediácie
- informácie o tom, kde môžu dostať nezávislé poradenstvo a pomoc
- dostatok času na zváženie svojho rozhodnutia a prijatie nezávislého poradenstva
- rovnaký prístup k právnomu poradenstvu pred, počas a po mediácii, čo by malo byť zahrnuté v predpisoch o bezplatnej právnej pomoci
- výber, či sa chcú stretnúť s páchatelom, alebo chcú absolvovať mediáciu prostredníctvom mediátora.

Každá koruna pomáha

Už dlhší čas si uvedomujeme, že ak chceme efektívne pomáhať obeť trestných činov, ktoré sa bez svojho zavinenia dostali do na prvý pohľad neriešiteľných situácií, nestačia na to doterajšie pomerne nestabilné a neisté zdroje. Preto sa usilujeme získať strategických partnerov z podnikateľskej sféry, ktorý by sa podieľal na spolufinancovaní služieb právnikov, psychológov, sociálnych pracovníkov a ďalších odborníkov PON-VSS. Táto veta by vcelku mohla vystihnúť celé naše snaženie a činnosť, ale nie je to tak. Skutočnosť je oveľa pesterjšia.

V komunikácii s rôznymi spoločnosťami na území Slovenska sa stretávame so zaujímavými názormi, či postojmi k samotnej problematike násilia a obeť trestnej činnosti. Stretávame sa dokonca aj s tým, že predstavitelia podniku nevedia a nepočuli o obeť násilia a problémoch, s ktorými zápasia. Skôr to asi bude tak, že pokiaľ sa veľmi blízko nestretnú s konkrétnym prípadom, ľudia nemajú predstavu, čo všetko to obsahuje. Od fyzických (niekedy smrteľných) zranení, psychickej traumy, finančnej ujmy, beznádejnej životnej situácie po ďalšie traumy spôsobené vyšetrovaním, výdavky na právnu pomoc a hľadanie novej sily žiť. Žiadna obeť trestného činu, nehody, katastrofy či iného násilia nepríde za svojím šéfom, či iným predstaviteľom spoločnosti, v ktorej pracuje a nebude s ním riešiť svoj problém. Pociť hanby, krivdy, poníženia a pociť, že im aj tak nikto neverí, im v tom bráni. Nikto nemá napísané na čele, že je obeťou. Neprijemným faktom je skutočnosť, že potenciál stať sa obeťou násilia má takmer každý z nás.

Preto je mimoriadne dôležité, aby každá obeť mala možnosť obrátiť sa na odborníka, či psychológa alebo právnik a vyriešiť svoje problémy. Ale nie každý vie, kde má hľadať pomoc, ako sa to robí a koľko to stojí. Preto je tu Pomoc obeť násilia, aby sa obeť dovolali a domohli svojich práv a získali znova silu žiť.

V živote však nič nie je zadarmo a niekto tieto služby musí zaplatiť. Pomoc obeť násilia je nezisková organizácia, podporovaná do istej miery dotáciou zo štátneho rozpočtu a z darov. No dotácie sú neisté, nevedno, koľko peňazí sa podarí získať a kedy. Plánovanie a zodpovedné najmä personálne zabezpečenie služieb je veľmi ťažké. PON-VSS si vychováva a školí svojich odborníkov a má jasnú víziu, ako poskytovať služby obeť v aktuálnom

čase. Vzhľadom na veľkú nestabilitu finančných zdrojov v priebehu roka však nie je možné zmluvne zaviazat erudovaných a skúsených odborníkov.

Preto sú ostatné zdroje veľmi dôležité. Jednou z ciest je aj podpora spoločností, ktoré si uvedomujú dôležitosť existencie organizácie, ktorá je schopná reálnej pomoci obeť. KAŽDÁ KORUNA POMÁHA. To platí pre všetkých potenciálnych partnerov oslovených v projekte Strategický partner. Každý donor má možnosť rozhodnúť sa, či bude podporovať organizáciu ako celok alebo si vyberie určitý projekt, činnosť, či niektorú z poradní. Pomoc je jednoduchá, benefity sú obrovské.

Veľmi nás potešil záujem Nadácie Chemosvit, ktorá prejavila záujem o podporu popradskej poradne, ako súčasť podtatranskej oblasti. Poslaním nadácie je aj poskytovať individuálnu pomoc súčasným a bývalým zamestnancom skupiny Chemosvit, ktorí sa ocitli v ťažkých životných situáciách a sociálnej núdzi, čo zapadá do koncepcie a filozofie Pomoci obeť násilia. Veríme, že naše spoločné úsilie povedie k zlepšeniu mnohých ťažkých životných osudov.

Ďalšou spoločnosťou, s ktorou je naplánované stretnutie, je firma Embraco Slovakia s.r.o., ktorá sa prioritne vo svojej charitatívnej činnosti založenej na princípe zodpovedne podnikajúcej spoločnosti zameriava na podporu detí a mládeže. Veríme, že osobné stretnutie určite nájde prienik medzi činnosťami oboch spoločností.

Veríme, že aj v tomto roku budeme schopní podať pomocnú ruku tým, ktorí zranení, podvedení, týraní potrebujú konkrétnu pomoc a podporu. My sa im budeme snažiť pomôcť bez nároku na odmenu v každej chvíli. Vy nám môžete POMÔCŤ POMÁHAŤ každou korunou už teraz.

Ing. Katarína Serinová

KPS Poradenské centrum, partner PON-VSS

Bankové spojenie:

Pomoc obeť násilia

Volksbank Slovensko, a.s.

Číslo účtu: 4010114018/3100

Tak ako je každý z nás jedinečnou individualitou, tak osobité sú aj naše životné príbehy. Z pohľadu ľudí, ktorých prácou je počúvať a pomáhať pri riešení životných kríz a iných problémov, sa môže zdať, že veľa ľudských osudov je na vlas rovnakých. Nie je tomu tak z pohľadu prežívania hlavných postáv. V našej poradni pre obeť násilia v Trenčíne sa najviac stretávame s ľuďmi, ktorí prežívajú alebo prežili „súkromné teroristické vojny“ so svojimi najbližšími. Následky sú vždy vážne: rozorvaná duša, pokazené telo, strata zmyslu života, zničené detstvo, neschopnosť vidieť krásu sveta...

Až po rokoch utrpenia

Každá vojna má však svoj koniec a nastáva obdobie pokoja a mieru. Kedy mier nastane, záleží od toho, kedy príde ten správny čas a urobia sa tie správne rozhodnutia. Žena v tomto príbehu je vydatá už dvadsať rokov.

Vydatá je už druhýkrát. Prvý manžel bol na ňu zlý, bil ju ako žito. Len tak na okraj – ako príklad - spomína na to, ako na nej uhasínal horiace cigarety. Napriek všetkému mala s ním štyri deti. Keď sa to už nedalo vydržať, rozviedla sa. Po rozvoде bolo znovu ťažko užiť si toľké deti. Pomoc našla u nového partnera. Akosi nezobrala do úvahy, že je to človek asi trinásťkrát súdne trestaný pre násilné trestné činy. Hovorí, že bola hlúpa, ale na to prišla neskoro. Ani nie po roku od rozvodu sa narodilo ďalšie dieťa a bol nový sobáš. Nový partner sa prejavil ako statočný požívateľ alkoholických nápojov. Klientka rozpráva ako ju začal biť hneď po svadbe. A nebil len ju, ale aj všetky deti. Hlavu mala od neho rozbitú veľakrát, zlomil jej nohu, pichol ju nožom a vôbec – v amoku po nich hádže nielen nože, ale všetko, čo mu príde pod ruku. Často sa stáva, že príde v noci opitý do izby a bije ju aj deti, pričom kričí nezmyselné dôvody. Nikdy nevedia, čo majú od neho čakať.

Psychický aj fyzický teror

Všetci musia poslúchať na slovo, odísť z bytu vraj môžu len s jeho dovolením. Deti videli veľakrát matku zaliatu krvou a matka videla veľakrát deti ubité, dokopané, ponížené, nešťastné a plné krivdy. Opisuje akúsi jeho hru, pri ktorej si posadil všetky deti oproti sebe a nútil ich pozeráť sa mu uprene do očí. Ak to niektoré nevydržalo, dostalo päťou chlapskú ranu. Je toho veľa, čo chce žena povedať o živote svojom a celej rodiny. Ostala

z toho na invalidnom dôchodku, len s minimom peňazí. Políciu volali viackrát, ale zakaždým to dopadlo tak, že on sa tváril ako baránok a ona pritom vyzerala ako „hysterka“. Po odchode polície dostali bitku o to viac. Taktiež museli spolu s deťmi veľakrát ísť k lekárom ošetriť rany po útokoch, ale pod hrozbami a pre obavy o život nikdy nepovedali pravdu o pôvode ich zranení.

Aj učiteľky v škole si všimli modriny a iné poranenia. Ale nič sa nestalo, keď deti nevy povedali o tom, čo sa doma deje. Následkom takéhoto života sa dve z detí opakovanne pokúsili o samovraždu. Dnes sú už dospelé, len najmladšia dcéra, teraz už sedemnásťročná, žije s nimi v byte. A život to je neznesiteľný, nedá sa vydržať. Strach má však veľkú moc a kto takto zmanipulovaný žije v takomto násilnom systéme, vie aké nemožné a ťažké je premôcť ho.

Niekedy to trvá aj celé roky, kým sa človek odváži postaviť sa za kvalitu svojho života. Žene v dnešnom príbehu to trvalo veľa rokov, počas ktorých „vojna“ napáchala nevyčísliteľné škody. Po poslednom útoku konečne nastala zmena. Žena odišla do azylu k rodičom a podala trestné oznámenie. Podporujú ju najmä deti, ale aj ostatní príbuzní. Po konzultácii v poradni PON sa rozhodla urobiť aj ďalšie kroky na ochranu svojho zdravia a života, ktoré jej umožňujú naše zákony – podala návrh na nariadenie predbežného opatrenia na dočasný zákaz vstupu násilníka do domu, a taktiež podáva návrh na rozvod. Skutočne, o pár dní nám klientka oznámila, že súd vyhovel všetkým návrhom v plnom rozsahu, a tak sa môže rodina ochrániť pred agresorom. Následky a utrpené poškodenia sa však ešte tisíckrát odrazia v životoch hlavných hrdinov tohto príbehu.

Žiť alebo pomaly zomierať ?

Ludia prichádzajú osobne, telefonujú alebo využívajú na komunikáciu internet. O jeden e-mail sa chceme s Vami podeliť, pretože má veľkú výpovednú hodnotu a ukazuje na problémy v našich vzťahoch, o ktorých treba rozmýšľať. Nutné je to preto, aby sme vedeli zmeniť kvalitu vzťahov s ľuďmi, ktorí hrajú v našich životoch tú najdôležitejšiu úlohu.

a ukazuje na problémy v našich vzťahoch, o ktorých je nutné rozmýšľať. Nutné je to preto, aby sme vedeli zmeniť kvalitu vzťahov s ľuďmi, ktorí hrajú v našich životoch tú

List začína takto: „Volám sa Jana, mám 25 rokov. Už nebývam s rodičmi. Mám podozrenie a možno som si tým aj istá, že moja mama je týraná otcom. Mali medzi sebou nezhody odkedy sa pa-

mätám. Otec pracuje ako robotník a chodí na týždňovky. Mama je od materskej dovolenky stále ženou v domácnosti. Otec, živiteľ rodiny, sám seba považuje odjakživa za človeka, ktorý nikoho nepotrebuje. Jeho hrdosť a pýcha sú neopísateľné. Ublízuje sústavne nám deťom a svojej manželke. Vždy nás vedel ponížiť, nikdy neveril v naše schopnosti, nikdy nás nevedel podporiť, vždy sme ho museli poslúchať na slovo. Nikdy mu nebolo nič dostatočne dobré. Jednoducho nám dával všetkým pocítiť, že on je pán domu, ktorého musíme poslúchať a nevzoprieť sa. Myslím, že ma to určite poznačilo, ale to neriešim. Najviac ma mrzí mama. Je strašne precitlivená, nesmelá, nevie sa vzoprieť, postaviť na vlastné nohy a veľmi rýchlo ju človek zmanipuluje. Všetko sa to začalo ešte keď

sme boli malé deti. Otec pracoval v zahraničí, zarobil dosť peňazí a nechcel dovoliť, aby mama tiež pracovala. Mama teda nepracovala, ale začala sa opúšťať. Začala sa priateľiť s nie veľmi vzornými matkami. Bol to kolobeh návštev, zábavy po bytoch, samozrejme alkoholu a cigariet a aj nejakí muži. Prestala sa starať o seba, väčšinu času trávila u susedky pri kávičke, prestala variť, minula všetky peniaze a nič neušetrila. Začala piť a my deti sme nachádzali prázdne fľaše od alkoholu skryté po skriniach, perinákoch, medzi vecami a tak... Mama začala chodiť na výlety, o ktorých nikto netušil. Nevedeli sme kde je, mobil vypínala. Keď sa vrátila domov, otec ju, samozrejme, zbil, vynadal a ponižil. Okrem toho, že pije mama, pije alkohol aj otec a potom je o to agresívnejší. Všetko to trvá roky. Nemohla som sa na to pozerieť, musela som niečo urobiť. Deň pred štedrým večerom sa mi podarilo dohodnúť stretnutie celej našej rodiny. Celý večer sme sedeli, do noci sme sa rozprávali. Nebolo to príjemné. Písať o tom, ako sa správajú otec a mama...tak to by bolo naddho. Jednoducho, po tomto stretnutí sa otec a mama dohodli, že to spolu znovu vyskúšajú. Od vtedy však situácia je ešte horšia. Keď prídem domov, vidím, že mama má celé telo samé modriny a monokle, hlavu plnú hrčíc od bitky. Pokiaľ je otec triezvy, tak je to vraj v poriadku, ale keď si vypije, je agresívny, nadáva jej, vyčíta jej všetko, čo sa udialo, uráža ju, ponižuje a častuje bitkou, často ju ohrozuje nožom, škrtí káblom a vyhráža sa smrťou ak odíde z domu. Mama sa zase vyhráža samovraždou. A vraj za všetko môžem ja, lebo som zodpoved-

ná za to, že sa rozhodli to znovu vyskúšať. Nechcem hádzať vinu na jednu stranu. Je to medzi nimi. Na vine je mama, ktorá narobila veľa zlých vecí a otca to všetko prestalo baviť, ale na druhej strane si nikto nezaslúži byť bitý a báť sa zaspávať vedľa človeka, ktorý si nálady vybija na ňom. Snažím sa mame pomôcť, ale netuším ako. Mama odmieta stretnutie so psychológom, vraj sa bojí. Keby som mohla, tak ju vezmem k sebe a bývala by u mňa. Mama nemá žiadny príjem, nevie sa postaviť na nohy, má problém s alkoholom a fajčí. Preto sa snažím nájsť niečo, čo by jej pomohlo. Potrebuje sa rozprávať s ľuďmi, ktorí niečo podobné prežili a naučiť sa neklamať. Ak niečo viete, dajte mi vedieť. Urobím čokoľvek, zaplatím jej liečenie, ubytovanie a všetky výdavky. Len mi, prosím, poraďte.“ Tolko z listu, ktorý nepotrebuje komentár. Každá rada je tu dobrá aj preto, že pomáhať sa dá len tomu, kto o pomoc žiada a pomoc príjme. Matka v tomto príbehu nechce už nič, len skončiť tento zle rozohraný život. Preto nespolupracuje, všetko odmieta a o to viac pije. Možnosť ako všetko zmeniť je veľa, záleží len na človeku, či sa rozhodne žiť, alebo či bude pomaly umierať.

Mária Plešková, koordinátorka poradne PON Trenčín

Naša recenzia

Zbyněk Vybíral
Psychologie komunikace
Vydavateľstvo: Portál, 2005
Bežná cena € 19,82
Cena v internetovom knihkupectve
€ 18,82 (566,97 Sk)
český jazyk, 319 strán, pevná väzba
ISBN 8071789984
katalógové číslo: 23248

Kniha Psychologie komunikace je rozšíreným a bohato doplneným vydaním rovnomennej publikácie, ktorá vyšla v roku 2000. Autor, vynikajúci vysokoškolský učiteľ psychológie na Fakulte sociálnych štúdií Masarykovej univerzity v Brne, sám v predhovore k druhému vydaniu hovorí, že v ňom „pribudlo ľudskosti“. Je to dielo venované komunikácii medzi ľuďmi, ktoré sa snaží ukázať, ako používaním jazyka a reči ovplyvňujeme myslenie a postoje iných ľudí a ako „ľudskejšia reč“ môže viesť ku vnímavejším a humánnejším postojom k iným ľuďom. Ako však dodáva jeden z recenzentov tejto zaujímavej publikácie, známy český psychológ Prof. PhDr. Milan Nekonečný, je otázkou či povedie používanie ľudskejšej terminológie aj k ľudskejšiemu správaniu, keďže dnešná doba je čoraz viac extrémne pseudohumanistická, no stále menej humánna.

Analýza interpersonálnej komunikácie, ktorou sa toto dielo zaoberá, zahŕňa rad pozoruhodných tematických okruhov, rozdelených do pätnástich kapitol. Prvú časť knihy nazval autor

Všeobecná analýza ľudskej komunikácie a venoval ju teoretickým otázkam, počínajúc vymedzením základných pojmov, kontextových modalít, komunikačnej kompetencie a predkomunikačných fenoménov, cez teóriu neverbálnej komunikácie a jej emocionálnych aspektov, analýzu slovnej komunikácie (so zaujímavým rozborom aktívneho a empatickeho načúvania) až po psychologické aspekty masmediálnej komunikácie.

Pre nás, pracovníkov pomáhajúcich profesií je mimoriadne cenná najmä druhá časť publikácie, nazvaná Špeciálne rozborov ľudského komunikovania. Kapitoly Ľudská komunikácia v pojmoch teórie hier, Ľudská komunikácia podľa transakčnej analýzy, Komunikácia v ďalších psychologických smeroch (modely systémového a systemického prístupu či Rogersov prístup zameraný na človeka), Zdravá komunikácia či Poruchy v interpersonálnej komunikácii (vrátane porúch, ktoré súvisia s poruchami osobnosti a poruchami myslenia) rozšíria poznatky a odborný rozhľad aj toho najskúsenejšieho terapeuta. Pozoruhodná je aj kapitola Terapeutická a pomáhajúca komunikácia s pasážami o rizikách a o terapeutovej komunikácii pod drobnohľadom pacienta. Záverečná kapitola Metakomunikácia alebo Čo sa deje keď druhý človek hovorí, prináša netradičný pohľad na roviny a druhy metakomunikácie.

Kniha Psychologie komunikace predstavuje pozoruhodné a aktuálne dielo, ktoré bohatým obsahom, zaujímavými pohľadmi na ľudskú komunikáciu a vynikajúcim štýlom, ktorému nechýba humor, zaujme každého čitateľa.

PhDr. Geraldína Palovčíková, CSc.

Prieskum obetí kriminality na Slovensku (3)

Tento prieskum uskutočnil Odbor kriminológie a prevencie kriminality Ministerstva spravodlivosti SR v spolupráci s Ústavom pre výskum verejnej mienky Štatistického úradu SR a Centrom vedy Bratislavskej vysokej školy práva.

Cieľom prieskumu bolo zmapovať vplyv niektorých trestných činov na ich obeť a priniesť vstupné informácie o skrytej trestnej činnosti. Prieskum sa uskutočnil v septembri 2007 a zameriaval sa na osoby 15 ročné a staršie.

V minulom čísle SPOLU sme dali priestor problematike lúpeží, násilných prepadnutí a sexuálneho zneužívania, tento raz dávame priestor tretej, poslednej časti prieskumu:

Krádež, vlámanie, odcudzenie a podvod

Krádež auta

Jedným z najčastejšie sa vyskytujúcich a najviac obávaných druhov majetkovej trestnej činnosti sú krádeže motorových vozidiel

Z analýzy údajov vyplýva, že významne častejšie sa s odcudzením motorového vozidla stretávajú respondenti z Bratislavského a Košického kraja. Zistenia potvrdzujú, že túto skúsenosť majú hlavne podnikatelia a respondenti z miest nad 100 tisíc obyvateľov. Najmenej skúseností s odcudzením auta majú respondenti zo Žilinského kraja.

Problémom však nebýva len samotné odcudzenie motorového vozidla. Nemalé škody vznikajú aj **pri vlámaní sa do áut**. Až štyri pätiny tých, ktorí majú skúsenosť s vlámaním sa do ich vozidla uvádzajú, že v sledovanom období došlo k tomuto raz. Dvojnásobné vlámanie uviedlo 17 %.

Skúsenosť s odcudzením niečoho z motorového vozidla majú hlavne podnikatelia, ľudia s vysokými príjmami, vysokoškolsky vzdelaní a obyvatelia Bratislavského a Košického kraja. Naopak najmenej postihnutí boli nezamestnaní a dôchodcovia, ľudia s najnižšími príjmami, so základným vzdelaním a obyvatelia Banskobystrického kraja.

Krádež bicykla

Odcudzenie bicykla je pomerne frekventovaný jav. Preto sme sa aj v našom prieskume respondentov opýtali: „**Uvedte, prosím, či bol Vám alebo inému členovi Vašej domácnosti v sledovanom období odcudzený bicykel**“. Takmer 13 % z respondentov, ktorí vlastnia bicykel uviedlo, že im **bol bicykel odcudzený**.

Z tých, ktorým bol v sledovanom období bicykel odcudzený, odpovedalo áno, raz 89 % respondentov, áno, dvakrát 9 % a áno trikrát 2 % respondentov. Odpoveď áno, viac ako trikrát neuviedol žiadny respondent.

Vlámanie do domu alebo bytu

Na otázku: „**Uvedte, prosím, či sa Vám v sledovanom období (od 1. septembra 2006 do 31. augusta 2007) vlámali niekto do Vášho domu alebo bytu (vrátane garáže, pivnice**

a ďalších súčastí domu, avšak nie do chaty alebo iného rekreačného objektu)“ deväť z desiatich oslovených uviedlo, že sa im v sledovanom období **nikto nevlámali do domu alebo bytu, naopak, skúsenosti s vlámaním má presne desatina respondentov**.

- **Žiadne skúsenosti s vlámaním nemajú** v porovnaní s priemerom za celoslovenský súbor predovšetkým obyvatelia Nitrianskeho (95 %) a Trenčianskeho (93 %) kraja, respondenti žijúci v menších sídelných jednotkách s počtom obyvateľov do 2 tisíc (92 %) a od 2 do 10 tisíc (93 %) a zo socio-profesijnej skupiny sú to najmä zamestnanci (92 %).

- **V sledovanom období zažili vlámanie do domu alebo bytu** výraznejšie ako je priemer za celoslovenský súbor respondenti žijúci v najväčších mestách s počtom obyvateľov viac ako 100 tisíc (23 %), občania Košického a Bratislavského kraja (v oboch prípadoch po 17 %) a najstarší oslovení vo veku 65 a viac rokov (13 %).

Podrobnejšiu analýzu vlámaní sme realizovali **podľa veľkostných skupín obcí**. Z grafu č. 1 vyplýva, že vlámání do domov a bytov stúpajú so zvyšujúcim počtom občanov žijúcich v sídelných jednotkách. Čím väčšia bola veľkostná skupina obce, tým viac sa počet jednotlivých vlámaní zvyšoval. V najväčších mestách (s počtom obyvateľov viac ako 100 tisíc) terčom vlámání bola viac ako jedna pätina domácností. Po prepočítaní odpovede „áno“ je zjavné, že väčšina respondentov (81 %) uviedla, že v období od 1. septembra 2006 do 31. augusta 2007 sa do ich domu alebo bytu niekto vlámali iba raz a viac ako desatina oslovených (14 %) zažila vlámanie dvakrát.

Respondenti, ktorí sa vyjadrili, že sa im v sledovanom období niekto vlámali do domu, bytu, chaty alebo iného rekreačného objektu dostali možnosť vybrať si z presne vyšpecifikovaných odpovedí a konkretizovať **ako sa cítili v objekte, ktorý bol vykradnutý**.

Z analýzy odpovedí vyplynulo, že **viac ako polovica dotknutých (55 %) má niektorý zo znepokojujúcich pocitov** (cítim sa tam nepríjemne, vadí mi, že tam násilím vstúpil niekto cudzí a používal zariadenie, mám strach z toho, že sa to stane znova, mám obavy o svoju bezpečnosť a bezpečnosť svojej rodiny a bojím sa tam byť), **približne tretina opýtaných (31 %) nepriznáva problém** (stále sa tam cítim príjemne a nemyslím na to, čo sa tam stalo) a **14 % respondentov na udalosť síce spomína, ale bez výraznej traumy** (niekedy myslím na to, čo sa tam udialo v čase vlámání, myslím na to, kde všade sa pohyboval zlodej a čo chytil do rúk). Zo znepokojujúcich pocitov bol najčastejšie zastúpený strach z toho, že sa vlámanie zopakuje (uviedla to takmer tretina oslovených), takmer pätine respondentov vadí, že do ich domu, bytu, chaty alebo iného rekreačného objektu vstúpil niekto cudzí a používal zariadenie. Ďalším nepríjemným pocitom boli obavy o svoju bezpečnosť a bezpečnosť svojej rodiny, ktoré zdieľalo 14 % opýtaných. Jednotlivé odpovede ilustruje nasledujúci graf. Respondenti mohli uviesť viac odpovedí súčasne, súčet preto môže prevyšovať údaje uvedené vyššie.

Odcudzenie bez použitia násilia alebo hrozby násilia

S páchaním násilnej, mravnostnej a majetkovej kriminality súvisí aj uličná kriminalita, ktorá podstatne ovplyvňuje pocit vlastného bezpečia občanov. Jedným z najčastejších prípadov ľudskej intolerancie je práve trestný čin krádeže. Kto si **prisvojí cudziu vec** tým, že sa jej zmocní a spôsobí tak škodu, ktorá prevyšuje sumu 8000 Sk, môže byť potrestaný **odňatím slobody až na dva roky**.

Práve na túto problematiku sme sa sústredili v ďalšej časti zisťovania a respondentom sme položili otázku: „Uvedte, prosím, či Vám v sledovanom období odcudzili niečo bez použitia násilia alebo hrozby násilia (vrecková krádež, krádež v robote, v škole, v reštaurácii, v dopravnom prostriedku, na ulici a pod.)“. Viac ako tri štvrtiny oslovených občanov deklarovali, že im od 1. septembra 2006 do 31. augusta 2007 nikto nič bez použitia násilia neodcudzil a pätina respondentov v sledovanom období zažila krádež bez hrozby násilia.

Krádež bez použitia násilia v sledovanom období nezažili vo väčšej miere ako je priemer za celoslovenský súbor predovšetkým starší oslovení vo vekových kategóriách 60 až 64 (88 %), 50 až 59 (84 %) a 65 a viac (83 %) rokov a dôchodcovia (83 %).

Odcudzenie niečoho bez hrozby násilia bolo viac príznačnejšie ako je celoslovenský priemer pre najmladších respondentov vo veku 15 až 17 (31 %) a 18 až 24 rokov (25 %), obyvateľov žijúcich v najväčších sídelných jednotkách s počtom obyvateľov viac ako 100 tisíc (28 %) a občanov Bratislavského kraja (27 %).

Z tých, ktorým bolo v období od 1. septembra 2006 do 31. augusta 2007 niečo odcudzené bez hrozby násilia, väčšina okradnutých (77 %) odpovedala áno, raz a takmer pätina oslovených (18 %) áno, dvakrát.

Respondenti, ktorí deklarovali, že im v sledovanom období odcudzili niečo bez použitia násilia, mali uviesť, približne v akej sume im bola spôsobená škoda. **Takmer polovica výberového súboru** utrpela v období od 1. septembra 2006 do 31. augusta 2007 **finančnú stratu do výšky 2 000 Sk**. **Necelje tretine opýtaných** bola spôsobená škoda **od 2 001 do 5 000 Sk** a **viac ako desatina oslovených** sa vyjadrila, že jej v sledovanom období bola odcudzená vec **v hodnote od 5 001 do 8 000 Sk**. **Krádež nad 8 tisíc**, ktorá sa trestá **odňatím slobody až na dva roky**, zažila **menej ako desatina respondentov**.

Podvod

Podvod je trestný čin, ktorého sa dopustí ten, kto zneužije cudziu nevedomosť k vlastnému obohateniu. Typicky ide o vylákание peňazí pod nejakou zámienkou. Následne podvodník zmizne a obeť o svoje peniaze príde. Vo väčšine krajín je toto konanie trestným činom. V aktuálnom prieskume sme preto zisťovali, či sa v sledovanom období respondenti stali obeťou nejakého podvodu so škodou na majetku väčšou ako 8 000 Sk. Prevažná časť respondentov (94 %) uviedla, že sa v sledovanom období nestala obeťou žiadneho podvodu so škodou na majetku väčšou ako 8 tisíc a 5 % opýtaných sa vyjadrilo kladne.

K podvodu so škodou na majetku väčšou ako 8 000 Sk sa častejšie ako je priemer za celoslovenský súbor prihlásili najmä podnikatelia (16 %) a obyvatelia Prešovského kraja (10 %).

Občanom, ktorí sa v sledovanom období stali obeťou pod-

vodu so škodou na majetku väčšou ako 8 000, sa to väčšinou stalo raz, (91 % opýtaných), opakované podvody tvorili nižší podiel.

Respondenti, ktorí deklarovali, že sa od 1. septembra 2006 do 31. augusta 2007 stali obeťou podvodu dostali možnosť vybrať si z presne vyšpecifikovaných odpovedí a konkretizovať svoje pocity po tejto udalosti.

Najviac oslovených (viac ako tretina opýtaných) cíti ako ujmu po tejto udalosti najmä **materiálnu alebo finančnú škodu**. Tretina respondentov sa **hnevá na človeka alebo organizáciu, ktorým/ktorou bol podvedený**. O niečo nižší podiel opýtaných sa **hnevá na seba samého za to, že sa nechal oklamať** a viac ako desatina respondentov **sa za to hanbí**. Štvrtú priečku obsadili tí, ktorí sú **sklamaní z toho, že štátne orgány takéto konanie nemajú pod kontrolou**. Percentuálne rozdelenie jednotlivých odpovedí znázorňuje nasledujúci graf.

V tejto časti prieskumu sme zisťovali, aký vplyv na respondentov mali krádež auta, bicykla, vlámanie sa do domu, bytu, chaty alebo iného rekreačného objektu alebo odcudzenie nejakej veci bez použitia násilia.

Predmetom prieskumu tejto časti bolo subjektívne hodnotenie schopnosti osobne ovplyvniť bezpečnosť vlastného majetku. Respondentom boli položené nasledovné otázky: „Vyjadrite sa prosím, do akej miery podľa Vás môžete Vy osobne ovplyvniť bezpečnosť svojho majetku.“ a „Práve ste odpovedali na otázku, do akej miery podľa Vás môžete ovplyvniť bezpečnosť svojho majetku. Skúsme sa teraz vrátiť do obdobia pred udalosťou, ktorá sa Vám stala. Ako ste to vnímali vtedy?“ Odpoveď „neviem posúdiť“ na prvú aj na druhú otázku uviedlo 1 % respondentov.

Zastúpenie názoru o možnosti ovplyvniť bezpečnosť vlastného majetku mierne klesá po tom, ako sa respondent stane obeťou majetkovej trestnej činnosti. Klesá hlavne podiel odpovedí **môžem ju úplne ovplyvniť z 21 % na 6 %** a stúpa podiel odpovedí **skôr ju nemôžem ako môžem ovplyvniť z 23 % na 37 %**. Avšak zároveň, hoci miernejšie, klesá aj podiel odpovedí **vôbec ju nedokážem ovplyvniť - z 15 % na 10 %** a taktiež mierne stúpa odpoveď **skôr ju môžem ako nemôžem ovplyvniť z 37 % na 44 %** ako vyplýva z nasledujúceho grafu na str. 12.

Subjektívne hodnotenie závažnosti, dopadu na obeť a dôveru voči okoliu

Ďalšia časť prieskumu mala za cieľ identifikovať dopad majetkovej trestnej činnosti na jej obeť. Tento dopad sme zisťovali dvomi otázkami: „Uvedte, prosím, ako hodnotíte závažnosť udalosti, ktorá sa Vám stala a jej dopad na Váš život.“

Najčastejšie, 40 % respondentov sa stotožnilo s odpoveďou v tej chvíli mi to pripadalo byť vážne, ale keď som sa nad tým zamyslel, bol som rád, že sa nestalo niečo horšie. Podľa frekvencie nasledovali táto udalosť mi pokazila

deň, ale nakoniec som nad tým mávol/la rukou, ktorou odpovedalo 21 % a variant bolo to dosť vážne a nejaký čas po tejto udalosti som trpel nepríjemnými pocitmi, ale už je to pre mňa minulosť a nevraciam sa k tomu, ktorý uviedlo 20 % respondentov.

Samostatne sa zisťoval i dopad spomínanej situácie na dôveru voči okoliu. Respondenti odpovedali na otázku „Uvedte prosím, či sa po tejto udalosti zmenila Vaša dôvera voči Vašmu okoliu“ nasledovne: dve tretiny opýtaných uviedli, že menej dôverujú svojmu okoliu, 18 % respondentov zvolilo variant moja dôvera voči môjmu okoliu sa nezmenila – naďalej mu nedôverujem a 14 % variant moja dôvera voči môjmu okoliu sa nezmenila – naďalej mu dôverujem.

Korupcia

Za úplatok je považovaná neoprávnená výhoda spočívajúca v priamom majetkovom prospechu alebo iné zvýhodnenie, ktoré sa poskytne podplatenej osobe. Úplatok môže spočívať buď v priamom majetkovom prospechu (v peniazoch, v naturálnom plnení), alebo vo výhodách iného druhu (napr. vzájomná protislužba). Prostriedkom úplatku môže byť aj prospech, ktorý nemá majetkovú hodnotu (napr. lepšia vyhládka pre kariérny postup, uprednostnenie pred inými...). Nenáležitou výhodou sa rozumie nielen plnenie majetkovej povahy, ale aj plnenie, ktoré môže mať nemateriálnu povahu.

Aké majú respondenti skúsenosti s korupciou, sme zisťovali v ďalšej časti prieskumu. Od takmer troch štvrtín opýtaných respondentov v sledovanom období nikto nepožadoval úplatok a ani nenaznačoval, že ho očakáva, čo je určite pozitívnym zistením. Opačné stanovisko zaujala viac ako pätina oslovených.

–Úplatok v sledovanom období nikto nepožadoval vo

väčšej miere ako je priemer za celoslovenský súbor najmä od opýtaných vo vekovej kategórii 18 až 24 rokov (81 %), obyvateľov Žilinského a Banskobystrického kraja (v oboch prípadoch po 80 %) a respondentov so základným vzdelaním (79 %).

S korupciou sa od 1. septembra 2006 do 31. augusta 2007 častejšie ako bol celoslovenský priemer stretávali predovšetkým podnikatelia (43 %) a respondenti žijúci v regiónoch na východe krajiny (Prešovský - 32 % a Košický - 31 %).

Z prepočítanej odpovede „áno“ vyplýva, že viac ako polovica respondentov sa stretla s požadovaním úplatku v sledovanom období iba raz, menej ako štvrtina oslovených dvakrát a menej ako pätina opýtaných dokonca viac ako trikrát.

Respondenti, ktorí sa vyjadrili, že v období od 1. septembra 2006 do 31. augusta 2007 od nich niekto požadoval úplatok alebo naznačoval, že ho očakáva, v ďalšej časti zisťovania dostali možnosť konkretizovať profesie, ktoré to boli. Najfrekvencovanejšie boli spomínaní pracovníci v zdravotníctve, ktorých uviedli takmer tri pätiny oslovených. Druhú priečku obsadili úradníci obecného, mestského alebo regionálneho úradu a na treťom mieste skončili podnikatelia. Viac ako desatina odpovedajúcich uviedla policajtov alebo vyšetrovateľov a tesne pod hranicou desiatich percent skončili pracovníci v školstve a kontrolóri. Percentuálne rozdelenie jednotlivých odpovedí znázorňuje nasledujúci graf.

(Krátené.)

Robert Chalka, Jaroslav Holomek,
Daniela Košická, Michaela Klaciková

Content: In 2006 -2007 were the most cases of carbreaking. Up to four fifth of the interviewed people said that it happened once in the reported period, 17% of interviewed said that it happened twice. More than one fifth of households in bigger cities experienced housebreaking. 81 % of respondents said, that in the period since 1st September 2006 till 31st August 2007 they experienced housebreaking only once and more than one tenth (14 %) of interviewed people said that it happened twice. Criminal frauds most often happened to business people and most often happened in the Prešov region. Concerning corruption, the interviewed people said that they were asked to pay bribes most often in the health care area. Again, the most cases happened to the business people.

POMOC OBETIAM NÁSILIA VICTIM SUPPORT SLOVAKIA

Mimovládna organizácia na pomoc obetiam trestnej činnosti.
Člen Victim Support Europe

P.O.BOX 83, 820 05 Bratislava 25
Tel./Fax: 02/52632496
e-mail: info@pomocobetiam.sk
web: www.pomocobetiam.sk
IČO: 31795382, DIČ: 2021454798
Bankové spjenie:
Volksbank Slovensko, a.s.,
číslo účtu: 4010114018/3100

Stará pani, ktorú okradli na ulici...
Muž, ktorého bezdôvodne napadol sused
a zbil ho do bezvedomia...
Žena, ktorú znásilnili...
Živiteľ rodiny, ktorého zabil pri lúpežnom prepadnutí...
Chlapec, ktorého na prechode pre chodcov dokaličil
bezohľadný vodič...
Rodina trpiaca pod krutou rukou tyrana...
Rodičia, ktorých zneužívajú a týrajú vlastné deti...

**Vinníci sú dolapení a potrestaní, pykajú za svoje činy.
No potrestané sú aj ich obeť.**

Sú potrestané, lebo:

- Nepoznajú svoje práva pri vyšetrowaní trestného činu
- Nevedia, že si môžu uplatniť náhradu škody
- Nevedia, kde hľadať pomoc
- Nechcú svojimi trápeniami a obavami zaťažovať svojich blízkych, tak o nich nehovoria
- Nepoznajú metódy a postupy používané pri vypočúvaní a pri súdnom procese
- Nevidia východisko z ťažkej životnej situácie

**V takých chvíľach je potrebná pomocná ruka.
Sme pomocnou rukou, sme POMOC OBETIAM NÁSILIA.**

Od roku 1997 sa na nás obrátilo 6 000 obetí, dovedna sme im poskytli 17 000 konzultácií. **BEZPLATNE.** Avšak všetko niečo stojí – psychológovia, právnici, sociálni poradcovia, aj prevádzka deviatich poradní po celom Slovensku. Sme občianske združenie závislé od dotácií, príspevkov a darov. Pomôžte aj **VY** svojim darom udržať a ďalej rozvíjať našu činnosť. Ani jeden z nás nevie, kedy sám bude potrebovať pomocnú ruku.

POMÔŽTE NÁM POMÁHAŤ!

Ďakujeme

Tím Pomoc obetiam násilia – Victim Support Slovakia

Poradne POMOC OBETIAM NÁSILIA v SR: BEZPLATNÉ PORADENSTVO A SLUŽBY PRE OBETE A SVEDKOV TRESTNÝCH ČINOV

Bratislava, Cintorínska 3, Tel. | Fax | Záznam 02 5263 2495, bratislava@pomocobetiam.sk
Trnava, Trhová 2, Tel. | Fax | Záznam: 033 5505 535, trnava@pomocobetiam.sk
Nitra, Fraňa Mojtu 18, Tel. | Fax | Záznam: 037 7721 209, nitra@pomocobetiam.sk
Trenčín, Kniežaťa Pribinu 24, Tel. | Fax | Záznam: 032 7442 403, trencin@pomocobetiam.sk
Banská Bystrica, Ul.ČSA 25, Tel. | Fax | Záznam: 048 4152 323, bystrica@pomocobetiam.sk
Žilina, Horný Val 24, mobil: 0907 425 134, zilina@pomocobetiam.sk
Poprad, Kežmarská 3524|9|2. posch., Tel. | Fax | Záznam: 052 7725 068, poprad@pomocobetiam.sk
Prešov, Požiarnická 3, Tel. | Fax | Záznam: 051 7711 524, presov@pomocobetiam.sk
Košice, Kmeťova 20, Tel. | Fax | Záznam: 055 6252 929, kosice@pomocobetiam.sk

POMOC
OBETIAM
NÁSILIA

LINKA POMOCI OBETIAM

Informácie o službách a krízové poradenstvo: **0850 111 321**

Zvýhodnené číslo prístupné z celého územia SR bez predvol'by.